

Sag C-335/21**Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement****Dato for indlevering:**

27. maj 2021

Forelæggende ret:Juzgado de Primera Instancia n.º 10 *bis* de Sevilla (Spanien)**Afgørelse af:**

24. maj 2021

Sagsøger:

Vicente

Sagsøgt:

Delia

Hovedsagens genstand

Søgsmål vedrørende inddrivelse af skyldige salærer – advokaters salærer for tjenesteydelser ydet over for deres klienter – fastsættelse af advokaters salærer i henhold til et advokatsamfunds vejledende takster – justitssekretærens begrundede afgørelse om salærer – søgsmål til prøvelse af denne begrundede afgørelse ved en ret

Genstand og retsgrundlag for anmodningen om præjudiciel afgørelse

Direktiv 93/13/EØF – urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler – aftale om juridiske tjenesteydelser – retssag om en advokats salærkrav – procedure, der begrænser rettens mulighed for at undersøge *ex officio*, om kontraktvilkår i en forbrugeraftale eventuelt måtte være urimelige – direktiv 2005/29 – urimelig handelspraksis

Præjudicielle spørgsmål

1. Er *direktiv 93/13* og *princippet om dette direktivs effektivitet, sammenholdt med adgangen til effektive retsmidler i chartrets artikel 47*, til hinder for en forenklet procedure om en advokats salærkrav, som ikke tillader, at retten undersøger *ex officio*, om kontraktvilkår, der indgår i en aftale med en forbruger, eventuelt måtte være urimelige, eftersom det ikke er foreskrevet, at retten skal gribe ind på noget tidspunkt under sagen, medmindre klienten gør indsigelse mod det nævnte krav, og en af parterne efterfølgende anlægger et søgsmål til prøvelse af justitssekretærens endelige afgørelse?
2. Er *direktiv 93/13* og *princippet om dette direktivs effektivitet, sammenholdt med adgangen til effektive retsmidler i chartrets artikel 47*, til hinder for, at rettens eventuelle efterprøvelse af, om kontraktvilkåret er urimeligt, *ex officio* eller på anmodning af en af parterne i denne form for sag, som har en forenklet karakter, foretages inden for rammerne af et fakultativt søgsmål til prøvelse af en afgørelse, som er vedtaget af et ikke-retsligt organ, f.eks. justitssekretæren, som i princippet udelukkende bør begrænse sig til afgørelsens indhold, og som ikke tillader anden bevisførelse end den dokumentation, som parterne allerede har fremlagt?
3. Skal et kontraktvilkår, der indgår i en aftale mellem en advokat og en forbruger, såsom det i denne sag omtvistede, hvorefter der betales salær i det specifikke tilfælde, hvor klienten frafalder søgsmålet inden dets afgørelse eller indgår en aftale med den pågældende enhed uden advokatfirmaets vidende eller i modstrid med sidstnævntes rådgivning, anses for at være omfattet af bestemmelserne i *artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13*, da der er tale om et kontraktvilkår om aftalens hovedgenstand, i dette tilfælde prisen?
4. Såfremt det foregående spørgsmål besvares bekræftende, kan det pågældende kontraktvilkår, der fastsætter salæret gennem en henvisning til takster fra et advokatsamfund, som fastlægger forskellige regler, der skal anvendes i hvert enkelt tilfælde, og som ikke blev nævnt i de forudgående oplysninger, da anses for at være klart og forståeligt i overensstemmelse med *artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13*?
5. Såfremt det ovenstående spørgsmål besvares benægtende, kan indsættelsen af et kontraktvilkår som det i denne sag omtvistede, som fastsætter advokatens salær ved blot at henvise til takster fra et advokatsamfund, som fastlægger forskellige regler, der skal anvendes i hvert enkelt tilfælde, og som ikke blev nævnt i hverken det kommercielle tilbud eller de forudgående oplysninger, i en aftale mellem en advokat og en forbruger da anses for en urimelig handelspraksis som omhandlet i *direktiv 2005/29*?

Anførte EU-retlige forskrifter

– Artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder

- Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler, 21. og 24. betragtning samt artikel 3, artikel 4, artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1.
- Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/29/EF af 11. maj 2005 om virksomheders urimelige handelspraksis over for forbrugerne på det indre marked, artikel 2, stk. 1, litra d), samt artikel 5, 6, 7 og 11.

Anførte nationale forskrifter

- Ley de Enjuiciamiento Civil (LEC) (den spanske civile retsplejelov, herefter »LEC«).

Advokater kan i overensstemmelse med LEC's artikel 35 kræve betaling af salærer for deres tjenesteydelser fra den part, som vedkommende har repræsenteret. Når et sådant krav er blevet fremsat, anmoder justitssekretæren skyldneren om at betale det krævede beløb eller gøre indsigelse mod kravet. Såfremt der gøres indsigelse mod kravet, fastsætter justitssekretæren advokatens salær ved en begrundet afgørelse med varsel om tvangsfuldbyrdelse ved manglende betaling. Der kan anlægges søgsmål til prøvelse af denne begrundede afgørelse ved en ret.

- Ley 2/1974, de 13 de febrero, sobre Colegios Profesionales (lov nr. 2/1974 af 13.2.1974 om faglige sammenslutninger), som affattet ved lov nr. 25/2009 af 22.12.2009 (BOE nr. 308 af 23.12.2009).

I henhold til denne lov er det forbudt for faglige sammenslutninger at fastsætte vejledende takster eller andre retningslinjer for honorarer, med forbehold af bestemmelserne i fjerde tillægsbestemmelse. Ifølge denne tillægsbestemmelse kan faglige sammenslutninger udarbejde vejledende kriterier alene med henblik på fastsættelse af sagsomkostninger og inddrivelse af skyldige salærer til advokater.

- Real Decreto 658/2001, de 22 de junio, por el que se aprueba el Estatuto General de la Abogacía Español (kongeligt dekret nr. 658/2001 af 22.6.2001 om godkendelse af vedtægten for spanske advokater) (BOE nr. 164 af 10.7.2001), i den version, der finder anvendelse på de faktiske omstændigheder i hovedsagen.

Vedtægten for spanske advokater, i den version, der finder anvendelse på de faktiske omstændigheder i hovedsagen, bestemmer, at en advokat har ret til en passende økonomisk godtgørelse for sine tjenesteydelser samt til godtgørelse af de udgifter, som den pågældende har afholdt i denne forbindelse. Salærets størrelse aftales frit mellem klienten og advokaten under iagttagelse af de fagetiske regler og reglerne om illoyal konkurrence. Denne vedtægt bestemmer også, at der, medmindre andet udtrykkeligt aftales, med henblik på fastsættelsen af salærer som reference kan tages hensyn til vejledende takster fra det advokatsamfund, i hvis område den pågældende advokat udøver virksomhed, hvilke takster under alle

omstændigheder skal anses som tillæg til det aftalte og finder anvendelse i de tilfælde, hvor modparten er blevet pålagt at betale sagsomkostningerne.

– Real Decreto Legislativo 1/2007, de 16 de noviembre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la defensa de los consumidores y usuarios y otras leyes complementarias (kongeligt lovdekret nr. 1/2007 af 16.11.2007 om vedtagelse af den konsoliderede tekst til den generelle lov om beskyttelse af forbrugere og brugere og anden tilknyttet lovgivning) (BOE nr. 287 af 30.11.2007), i den affattelse, der var gældende på tidspunktet for de faktiske omstændigheder.

Det bestemmes i denne lovs artikel 20, at handelspraksis i det mindste bør omfatte følgende oplysninger, såfremt de ikke fremgår klart af sammenhængen: den samlede endelige pris, inklusive afgifter, idet beløbet opdeles i de stigninger og rabatter, der finder anvendelse, og de yderligere omkostninger, der overvælttes på forbrugeren eller brugeren. I de øvrige tilfælde, hvor det på grund af varens eller tjenesteydelsens karakter ikke er muligt at fastsætte en præcis pris i det kommercielle tilbud, bør der oplyses om grundlaget for beregningen af prisen, således at forbrugeren kan kontrollere denne. Hvis de yderligere omkostninger, der overvælttes på forbrugeren eller brugeren, ikke kan beregnes på forhånd på grund af objektive grunde, bør der ligeledes oplyses om, at disse yderligere omkostninger gør sig gældende, samt om det anslåede omfang af disse omkostninger, hvis det er kendt.

I den nævnte lovs artikel 60 bestemmes det, at den erhvervsdrivende inden aftalens indgåelse på en klar og forståelig måde, der er tilpasset omstændighederne, forelægger forbrugeren eller brugeren relevante, korrekte og tilstrækkelige oplysninger om aftalens hovedtræk, navnlig om aftalens juridiske og økonomiske betingelser og om de varer og tjenesteydelser, som aftalen omfatter.

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne i hovedsagen

- 1 Den 9. februar 2017 indgik Delia (herefter »klienten«) og advokaten Vicente (herefter »advokaten«) en aftale om juridiske tjenesteydelser, der havde til formål, at sidstnævnte skulle fremsætte krav om tilbagebetaling af beløb, som klienten havde betalt til en bank i henhold til urimelige betingelser.
- 2 Denne aftale om juridiske tjenesteydelser indeholdt et kontraktvilkår, hvorefter klienten forpligtede sig til at følge advokatens instrukser og, såfremt klienten frafaldt søgsmålet uanset årsag inden dets afgørelse, eller såfremt klienten indgik en aftale med banken uden advokatens vidende eller i modstrid med sidstnævntes rådgivning, skulle betale advokaten et beløb, der beregnes ved at anvende Sevilas advokatsamfunds takster med henblik på fastsættelsen af sagsomkostninger med hensyn til det anlagte søgsmål.

- 3 Inden aftalens indgåelse havde advokaten oplyst klienten om betingelserne vedrørende prisen for juridiske tjenesteydelser i en håndskreven note. Det fremgår ikke, at denne note indeholdt konkrete oplysninger om det nævnte kontraktvilkår. Klienten har desuden anført, at vedkommende kontaktede advokaten gennem en annonce på Facebook, hvoraf det pågældende kontraktvilkår heller ikke fremgik.
- 4 Den 22. februar 2017 fremsatte advokaten et udenretsligt krav mod banken forud for søgsmålet.
- 5 Klienten modtog i sit hjem på en ubestemt dato et svar fra banken, dateret den 2. juni 2017, hvori banken accepterede det udenretslige krav og tilbød at tilbagebetale klienten 870,67 EUR, som sidstnævnte havde betalt for meget.
- 6 Den 12. juni 2017 anlagde advokaten et søgsmål ved den forelæggende ret med henblik på tilbagebetaling af de beløb, som klienten havde betalt for meget i henhold til de urimelige betingelser i den pågældendes aftale med banken.
- 7 Klienten valgte at acceptere bankens tilbud.
- 8 Pr. registreret fax sendte advokaten den 13. juni 2017 en skrivelse til klienten, hvori advokaten efter en samtale med klienten om morgenen den pågældende dag på ny gav udtryk for sin utilfredshed med, at klienten på trods af det anlagte søgsmål havde accepteret bankens tilbud.
- 9 Den 25. september 2017 modtog den forelæggende ret en skrivelse, hvoraf det fremgik, at klienten havde frafaldet søgsmålet. Dermed blev sagen afsluttet.
- 10 Den 13. november 2017 fremsatte advokaten et salærkrav ved den forelæggende ret i overensstemmelse med proceduren for inddrivelse af skyldige salærer på 1 105,50 EUR med tillæg af merværdiafgift (moms), dvs. i alt 1 337,65 EUR. Dette beløb er beregnet i henhold til en regel om takster fra Sevilas advokatsamfund.
- 11 Klienten, som blev bistået af en beskikket advokat, gjorde indsigelse mod det af advokaten krævede salær, som efter vedkommendes opfattelse var uberettiget. Denne indsigelse blev overleveret til advokaten, som ikke fremsatte anbringender inden for den fastsatte frist. Justitssekretæren traf begrundet afgørelse den 15. oktober 2020, hvorved indsigelsen blev forkastet, og det skyldige beløb til advokaten blev fastsat til 1 337,65 EUR til betaling inden for en frist på fem dage, hvorefter der ville ske tvangsfuldbyrdelse. Klienten iværksatte kassationsappel ved den forelæggende ret til prøvelse af denne begrundede afgørelse. Appellen blev optaget til behandling og overleveret til advokaten, således at vedkommende kunne gøre indsigelse herimod. Advokaten gjorde indsigelse og nedlagde påstand om frifindelse samt om, at klienten tilpligtes at betale sagsomkostningerne.
- 12 Den forelæggende ret er i tvivl om, hvordan denne appelsag skal afgøres, og har besluttet at forelægge Domstolen denne anmodning om præjudiciel afgørelse.

De væsentligste argumenter, der anføres af hovedsagens parter

- 13 Klienten har anført, at den indgåede aftale med advokaten er urimelig, bl.a. fordi den indeholder et kontraktvilkår, hvorefter salæret i tilfælde af, at klienten frafalder søgsmålet, skal beregnes i henhold til takster. Klienten har tilføjet, at den pågældende aftale ikke svarer til de oplysninger, som advokaten meddelte inden aftalens indgåelse, eftersom advokaten oplyste, at salæret ville udgøre et beløb svarende til 10% af det af klienten modtagne beløb, hvilket beløb klienten har indbetalt. Klienten har ligeledes anført, at det omtvistede kontraktvilkår ikke finder anvendelse, eftersom søgsmålet ikke reelt blev frafaldet, da det ikke nåede at blive antaget til realitetsbehandling. Klienten har ligeledes anført, at advokaten anlagde det pågældende søgsmål alene med henblik på at opnå et højere salær. Derfor har klienten nedlagt påstand om annullation af justitssekretærens begrundede afgørelse og om, at det fastslås, at det af advokaten krævede salær er uberettiget.
- 14 Advokaten har anført, at der ikke er tale om urimelige kontraktvilkår, at vedkommende pr. registreret fax underrettede klienten om konsekvenserne ved, at klienten på egne vegne opnåede en aftale med banken, at søgsmålet blev anlagt, inden klienten opnåede en aftale med banken, og at advokaten forestod arbejdet med hensyn til udarbejdelsen af stævningen og afholdt andre udgifter. Således har advokaten nedlagt påstand om frifindelse og om, at klienten tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

Kort fremstilling af begrundelsen for forelæggelsen

- 15 Der er på den ene side rejst en processuel problemstilling og på den anden side en materiel problemstilling.
- 16 Med hensyn til den processuelle problemstilling (som omfatter det første og det andet præjudicielle spørgsmål) kan advokater i Spanien gøre krav gældende ved domstolene om betaling af salærer, som klienter skylder dem for deres tjenesteydelser i forbindelse med tidligere retssager, på forskellige måder, bl.a. ved et søgsmål vedrørende inddrivelse af skyldige salærer.
- 17 Et søgsmål vedrørende inddrivelse af skyldige salærer er en forenklet procedure med begrænsede garantier, hvis eneste formål er, at advokatens klient tilpligtes at betale advokaten det skyldige salær, idet der ved manglende betaling vil ske tvangsfuldbyrdelse. Behandlingen af denne procedure forestås af justitssekretæren, som ifølge den spanske Tribunal Constitucionals (forfatningsdomstol) praksis og Domstolens dom af 16. februar 2017, Margarit Panicello (C-503/15, EU:C:2017:126), ikke udøver domstolsfunktioner. I forbindelse med et søgsmål vedrørende inddrivelse af skyldige salærer foretager justitssekretæren en vurdering af, om salæret er passende i forhold til advokatens arbejde, træffer afgørelse om advokatens rettigheder over for den part, der har ladet advokaten repræsentere sig, og fastsætter det skyldige beløb.

- 18 Et søgsmål vedrørende inddrivelse af skyldige salærer kan omhandle kontrakter, der er omfattet af direktiv 93/13, eftersom aftaler mellem advokater og klienter ifølge Domstolens dom af 15. januar 2015, *Birutė Šiba* (C-537/13, EU:C:2015:14), er omfattet af det nævnte direktiv. Denne procedure forløber imidlertid på en sådan måde, at der foreligger en risiko for, at retten på intet tidspunkt undersøger den pågældende aftale. Retten griber reelt kun ind, såfremt klienten gør indsigelse mod salærkravet, og en af parterne anlægger sag til prøvelse af justitssekretærens begrundede afgørelse med hensyn til denne indsigelse. Således indebærer proceduren ikke, at retten på et tidspunkt under sagen kan foretage en undersøgelse *ex officio* af, om de vilkår, der indgår i aftalen, eventuelt måtte være urimelige.
- 19 Selv om Domstolen i sin praksis har anerkendt rettens pligt til at undersøge *ex officio*, om et kontraktvilkår eventuelt måtte være urimeligt, så snart den pågældende ret er i besiddelse af tilstrækkelige faktiske og retlige oplysninger, forholder det sig ikke desto mindre sådan, at særegenhederne ved søgsmål vedrørende inddrivelse af skyldige salærer kræver en afklaring om dette spørgsmål. Disse særegenheder er som følger: den omstændighed, at justitssekretæren ikke udgør en retsinstans, procedurens forenkledede karakter og rettens form for indgriben, som er begrænset til procedurens afsluttende fase og til en situation, hvor en af parterne, når klienten har valgt at gøre indsigelse mod salærkravet, efterfølgende vælger at anlægge sag til prøvelse af justitssekretærens begrundede afgørelse. Det bør desuden fremhæves, at det i så fald generelt vil være nødvendigt at undersøge materielle aspekter som f.eks. det anfægtede kontraktvilkårs karakter, omfanget af de tilvejebragte oplysninger eller aftalens bindende karakter, som er vanskelige at undersøge i forbindelse med den endelige behandling af en forenklet procedure, som omfatter meget begrænsede anbringender og bevismuligheder.
- 20 Selv om det forholder sig sådan, at klienten kan anlægge et efterfølgende anerkendelsessøgsmål og påberåbe sig, at vilkårene i den med advokaten indgåede aftale er urimelige, forekommer det desuden ikke at være i overensstemmelse med princippet om direktiv 93/13's effektivitet at kræve, at klienten anlægger et sådant søgsmål, som kræver deltagelse af en advokat, og som potentielt kan indebære, at den pågældende skal betale sagsomkostningerne, hvis vedkommende ikke gives medhold. For så vidt angår fuldbyrdelsesproceduren med henblik på inddrivelse af salæret forholder det sig ligeledes sådan, at så snart søgsmålet vedrørende inddrivelse af skyldige salærer er afgjort, afhænger indledningen af fuldbyrdelsesfasen, hvor retten netop griber ind, af advokatens initiativ (det kan forekomme, at klienten betaler frivilligt, og at det slet ikke er nødvendigt at indlede fuldbyrdelsesproceduren); desuden indebærer fuldbyrdelsesproceduren ikke en mulighed for, at forbrugeren påberåber sig, at kontraktvilkårene er urimelige.
- 21 Som bekendt fastslog Domstolen i kendelse af 25. oktober 2018, *Elena Barba Giménez* (C-426/17, EU:C:2018:858), at »det i forbindelse med procedurer, der henhører under justitssekretærens kompetence, som f.eks. hovedsagen, tilkommer

den fuldbyrdelsesdomstol, der har beføjelser til at kræve beslaglæggelse af det skyldige beløb, og som har pligt til at undersøge om nødvendigt ex officio, om der foreligger et eventuelt urimeligt kontraktvilkår i aftalen mellem en procesfuldmægtig eller en advokat og dennes klient«. Denne konstatering støttede sig på det i dom af 16. februar 2017, Margarit Panicello (C-503/15, EU:C:2017:126), anførte, selv om den tilsyneladende går i en anden retning. I Margarit Panicello-dommen synes det at dreje sig om at identificere det organ, der har kompetence til at forelægge Domstolen en anmodning om præjudiciel afgørelse, men det synes ikke at fremgå, at søgsmålet vedrørende inddrivelse af skyldige salærer er i overensstemmelse med EU-retten, eftersom retten kan undersøge, om der foreligger urimelige kontraktvilkår i fuldbyrdelsesfasen. Domstolen har ved flere lejligheder fastslået, at prøvelsen af, om der foreligger et urimeligt kontraktvilkår, bør foretages, inden der sker fuldbyrdelse over for en forbruger (jf. f.eks. dom Profit Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, præmis 44, 61-64 og 71)).

- 22 På baggrund af det ovenstående hersker der tvivl om, hvorvidt søgsmålet vedrørende inddrivelse af skyldige salærer er i overensstemmelse med direktiv 93/13 og med princippet om dette direktivs effektivitet, sammenholdt med adgangen til effektive retsmidler i chartrets artikel 47.
- 23 Med hensyn til den materielle problemstilling (som omfatter det tredje, fjerde og femte præjudicielle spørgsmål) ønskes en afklaring af karakteren af det vilkår, der indgår i aftalen mellem advokaten og klienten, og som fastsætter det salær, der skal betales i tilfælde af, at forbrugeren frafalder søgsmålet uanset årsag inden dets afgørelse, eller såfremt klienten indgår en aftale med banken uden advokatens vidende eller i modstrid med sidstnævntes rådgivning.
- 24 Såfremt Domstolen fastslår, at den nationale ret i forbindelse med søgsmålet vedrørende inddrivelse af skyldige salærer og ved afgørelsen af søgsmålet anlagt til prøvelse af justitssekretærens begrundede afgørelse kan undersøge kontraktvilkårenes eventuelt urimelige karakter, opstår der tvivl om, hvorvidt det omtvistede kontraktvilkår er omfattet af anvendelsesområdet for artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13 som fortolket af Domstolen.
- 25 Det omtvistede kontraktvilkår kan snarere anses for en bestemmelse om skadesløsholdelse eller for et bødevilkår end et vilkår, der direkte vedrører prisen, da det omhandler et særligt tilfælde, nærmere bestemt når klienten frafalder søgsmålet efter dets indledning eller indgår en ensidig aftale med banken. Hvis det vurderes, at det pågældende kontraktvilkår udgør en del af prisen, kan det fastslås, at dette vilkår er urimeligt, hvis det ikke er affattet klart og forståeligt. Derfor er kontraktvilkårets karakter afgørende for den form for undersøgelse, der bør foretages, og den form for prøvelse, som dette vilkår bør underkastes.
- 26 Hvis det fastslås, at det omtvistede kontraktvilkår er omfattet af anvendelsesområdet for artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13, er det med henblik på sagens afgørelse nødvendigt at afgøre, om det kan anses for at være affattet klart

og forståeligt. Denne tvivl er opstået, da kontraktvilkåret i den foreliggende sag hverken fastsætter et præcist beløb eller fastsætter en procentsats med hensyn til beløb eller beregning, men derimod henviser til et advokatsamfunds vejledende takster.

- 27 For så vidt angår disse takster blev de løbende godkendt af advokatsamfundene. Lov om faglige sammenslutninger har siden ændringen ved lov nr. 25/2009 forbudt, at der fastsættes vejledende takster eller kriterier for honorarer, undtagen med henblik på vejledende brug i forbindelse med tvister om fastsættelse af sagsomkostninger eller inddrivelse af skyldige salærer, i hvilken forbindelse LEC bestemmer, at advokatsamfundet skal anmodes om en udtalelse om, hvorvidt de af advokaterne krævede salærer er passende. Vedtægten for spanske advokater, som var gældende ved indgåelsen af aftalen mellem klienten og advokaten, bestemte, at der med henblik på fastsættelsen af salærer, medmindre andet udtrykkeligt var aftalt, ville blive taget hensyn til taksterne som reference, selv om den pågældende bestemmelse er i strid med ændringen af lov om faglige sammenslutninger ved lov nr. 25/2009. Som det fremgår af aftalen mellem klienten og advokaten, har sidstnævnte i hovedsagen anvendt taksterne til at fastsætte sit salær i tilfælde af, at klienten frafalder søgsmålet eller indgår en aftale med banken uden advokatens vidende eller i modstrid med sidstnævntes rådgivning.
- 28 Det fremgår desuden ikke, at advokaten oplyste klienten om indholdet af det omtvistede kontraktvilkår, da der i advokatens håndskrevne note til klienten intet angives desangående, og dette indhold heller ikke klart fremgår af den aftale, som parterne indgik. Det fremgår heller ikke, at de pågældende takster skulle være offentlige, således at klienten i dette tilfælde kunne få adgang til dem. Det vurderes desuden, at taksterne ikke er affattet klart. Taksterne omfatter ikke en præcisering af grundlaget for beregningen af advokatens salær og henviser til forskellige regler, som det tilkommer advokaten at vælge mellem. Selv om det er muligt, at den præcise pris for tjenesteydelserne ikke kan fastsættes ved indgåelsen af aftalen, bør der stilles mindstekrav med hensyn til fastlæggelsen af beregningsgrundlaget, som gør det muligt for klienten at danne sig en formodning om den omtrentlige størrelse af det salær, som vedkommende skal betale.
- 29 Således som Domstolen har fastslået i en række domme, f.eks. i dom af 15. marts 2012, Jana Pereničová (C-453/10, EU:C:2012:144), betyder et kontraktvilkårs manglende gennemsigtighed ikke automatisk, at det pågældende kontraktvilkår er urimeligt som omhandlet i direktivets artikel 3, stk. 1. Konstateringen af, at en sådan handelspraksis er urimelig, udgør ligeledes et af flere forhold, som den kompetente ret kan støtte sig på ved sin bedømmelse af, om kontraktvilkår er urimelige i medfør af artikel 4, stk. 1, i direktiv 93/13.
- 30 På baggrund af det ovenstående er det efter rettens opfattelse nødvendigt at afklare, om et kontraktvilkår, der indgår i en aftale mellem en klient og en advokat, som fastsætter sidstnævntes salær gennem en henvisning til takster fra et advokatsamfund, idet dette kontraktvilkår hverken er blevet nævnt i tilbuddet eller

i de forudgående oplysninger, kan udgøre en urimelig handelspraksis med henblik på direktiv 2005/29.

ARBEJDSDOKUMENT